

Počátky theosofie v Čechách – 1. část

V theosofii se jedná o pokus obnovit staré vědění o duchovních bytostech a silách ve světě, vědění o božském světě, neboli o obnovu božské moudrosti (theo-sofie).

Vznik a vývoj Theosofické společnosti

Theosofická společnost vznikla 17. 11. 1875 v New Yorku. Do jejího čela se postavili American Henry Steel Olcott a Ruska Helena Petrovna Blavatská. Oba tehdy zkoumali spiritistické jevy na statku rodiny Eddyových v americkém Chittendenu. H. S. Olcott a H. P. Blavatská kolem sebe soustředili řadu vědců, advokátů, lékařů, kazatelů, známých spiritistů a novinářů a jejich cílem bylo čelit vlně spiritismu, který tehdy zaplavoval Ameriku stejně jako Evropu. Šlo o nový přístup k mediálním fenoménům a rovněž o nový postoj vůči materialistické vědě poté, co sehlal spiritismus, který měl stejný cíl a nakonec ve snaze podávat „hmatatelné důkazy“ o existenci duchovního světa materialismu sám propadl.

Nejvýznamnějším médiem Theosofické společnosti byla sama její zakladatelka H. P. Blavatská. Knihy, které sepsala, svědčí o naprosto mimořádné inspiraci. Ve svých dílech odkazuje na množství naučné literatury rozptýlené po knihovnách celého světa, přičemž je zřejmé, že z ní nemohla mít v rukou ani zlomek. Problém jejich mediálních sdělení však spočíval v její chaotické povaze a ve zvláštním osobním příklonu k východní spiritualitě. To se v průběhu doby stále více projevovalo i v jejich spisech a v zaměření celé Theosofické společnosti.

H. P. Blavatská usilovala o sjednocení náboženství, filosofie a vědy. Ve stanovách byly zformulovány hlavní cíle Theosofické společnosti takto:

1) *Prispět k vytvoření jádra všeobecného bratrství lidstva bez rozdílu rasy, víry, pohlaví a stavu.*

2) *Podporovat srovnávací studium soustav náboženských a pěstění filosofie a vědy.*

3) *Poznávat duchovní zákony a síly, dítající v člověku a celé přírodě.*

Theosofická společnost má být sdružením lidí usilujících o poznání pravdy vzhledem k nejvyšším statkům života. Členy společnosti nespojuje nijak předem stanovené vyznání víry, neb kdo touží po světle, nachází na své pravé cestě, co jest pravé, nechť vychází z hlediska jakéhokoliv. V tomto hledání ryzí pravdy skýtají si členové vzájemně podporu.

Na počátku sídlila Theosofická společnost v New Yorku, ale už v roce 1879 bylo hlavní sídlo přeloženo do indického Adyaru. H. P. Blavatská roku 1885 kvůli rozporům uvnitř Společnosti přesídlila z Indie do Evropy, kde vytvořila a vedla určité esoterní jádro Theosofické společnosti,

tzv. Easter School (ES), a kde roku 1891 v Londýně zemřela. Zanechala po sobě řadu žáků (např. H. S. Olcott, A. Besantová, W. Q. Judge, K. Tingeley...) mezi nimiž ale vládly neustálé spory a boje. To mělo za následek, že se po smrti H. P. Blavatské původně jednotná Theosofická společnost rozštěpila a rozpadla do několika theosofických sdružení:

1. Theosofická společnost se sídlem v Adyaru – původní organizace s prezidentem H. S. Olcottem, později A. Besantovou.

2. Theosofická společnost v USA s prezidentem W. Q. Judgem.

3. Univerzální sbратění se odštěpilo od Theosofické společnosti v USA po smrti W. Q. Judgeho. Prezidentkou byla K. Tingeleyová.

4. Mezinárodní theosofické sbратění se sídlem v Lipsku. Založeno v roce 1897 v Mnichově F. Hartmannem.

Pro české poměry jsou důležitá první a poslední sdružení, která k nám organizačně zasahovala. Základnou pro pěstování novodobého hermetismu se v Evropě stal převážně tzv. martinistický řád. Theosofická společnost byla personálně s martinistickým řádem úzce spojena, sám velmistř řádu Gerard Encausse-Papus byl roku 1887 přijat do pařížské theosofické lóže Isis. Také v českých poměrech se objevuje několik důležitých osobností, na nichž je možné spojení obou proudů sledovat.

Theosofické počátky u nás

Theosofie se do Čech dostala společně s jinými proudy, především s martinismem. Stalo se tak prostřednictvím barona Adolfa Franze Leonhardiho (1856 – 1908) ze Stráže nad Nežárkou roku 1891. Tento muž, který byl říšským poslancem ve Vídni a určitou dobu dokonce starostou Jindřichova Hradce, měl všestranné okultní zájmy a byl členem mnoha zahraničních okultních společností. To mu umožnilo nejen získat povolení k založení theosofické lóže, ale přinést sem také martinismus a iluminátství. A. F. Leonhardi byl členem pařížského martinistického řádu, londýnské Theosofické společnosti i vídeňské theosofické lóže. Baron Leonhardi byl do martinistického řádu zasvěcen v Paříži samotným velmistřem řádu Papusem. Jistě byl také Papusovým hlavním prostředníkem pro Čechy.

Vedle A. F. Leonhardiho patřil k českým martinistům aktivním i v theosofickém hnutí také Karel Pavel Dražďák, který byl jedním z nejagilnějších hermetiků v Čechách. V pražském Theosofickém spolku přijal v roce

1897 funkci místopředsedy zakládajícího výboru.

V Praze sedmdesátých a osmdesátých let 19. století, stejně jako i v mnoha jiných českých městech, existovalo několik spiritistických kroužků či společností, které se zabývaly spiritistickými a okultními (dnes bychom řekli parapsychologickými) fenomény. Těmito kroužky procházelo v této době velké množství lidí, ale málokdo se těmito jevům věnoval soustavněji. Přesto se ke konci osmdesátých let v Praze vytvořila malá skupinka těch, kdo nebyli spokojeni s pouhým spiritismem a hledali další možné cesty ke spiritualitě. Právě této skupině vyšel vstříc občasný účastník spiritistických sešlostí baron Leonhardi, když „pověděl o zcela jiném způsobu bádání v neviditelné, totiž o theosofii, okultismu, mystice a jiném“. Tato slova pocházejí od přímého účastníka práce v theosofické lóži, mystika a překladatele Karla Weinfurtera. Samotné založení popisuje Weinfurter takto: „*Poněvadž Leonhardi viděl, že náš zájem je upřímný a že stále stoupá, učinil nám návrh, že by bylo možno založit v Praze theosofickou lóži s pomocí několika vídeňských členů.*“

Došlo k slavnostnímu zasvěcení lóže, která dostala název U modré hvězdy, což je zřejmě poukaz na Davidovu hvězdu, která vznikla propletením dvou modrých rovnostranných trojúhelníků, jejichž středy jsou totožné. Modrá hvězda, hexagram, je prastarý symbol spojení mikrokosmu a makrokosmu, člověka a Boha. Značky a používaly jej mnohé orientální kultury. Je to zároveň starý židovský symbol, který se z Prahy rozšířil do ostatních evropských zemí.

Vedle Weinfurtera a Leonhardiho byl založení přítomen také bankéř Gustav Mayer, který se později proslavil jako spisovatel pod jménem Gustav Meyrink.

Práce lóže pak spočívala ve společném studiu literatury. Její složení se pravděpodobně rychle měnilo, protože po třech letech údajně všichni původní členové přešli na jógu. Weinfurter i Leonhardi ji opustili a tak o ní mezi lety 1895 – 1897 nic nevíme. Teprve v roce 1897 se lóže proměňuje do podoby Theosofického spolku v úplně jiném složení.

Tomáš ZDRAŽIL v knize

RUDOLF STEINER A PRAHA

Osobnosti, instituce, impulzy,

kterou vydalo nakladatelství Fabula,

Práteleství 1370, 753 01 Hranice,

e-mail: fabula.jank@gmail.com,

www.fabula.cz

(Pokračování v příštím čísle)